

טמא. (540)

רב פפא אמר, חגב זה, 'שושיבא' הוא. שראשו ארוך. וקמפלגי ונחלקו רבי יוסי בן יועזר וחכמים בראשו ארוך.

מר סבר, ראשו ארוך אמר, כיון שאינו אמור בתורה, ומר סבר ראשו ארוך, מותר, לפי שיש בו כל סימני טהרה.

ב-ז רב חייא בר אמי משמיה דעולא אמר: חגב זה שהתירו רבי יוסי בן יועזר ואסרוהו חכמים, הינו 'סוסביל'.

בחגב שראשו ארוך, כולי עלמא, הן רבי יוסי בן יועזר והן חכמים, לא פליגי לא נחלקו בכך, וסבורים הם דאסור. (541)

ואם כן במה נחלקו?

והכא נחלקו בחגב הנקרא סוסביל, שאמנם

אין ראשו ארוך [ומשום כך, יש להתירו לכאורה], אך מאידך, כנפיו חופין את רובו על ידי הדחק [קיבלו חכמים סימן נוסף בסימני הכשרות של החגב, שיהיו כנפיו מחפין על רובו]. וחגב זה, כנפיו חופין את רובו בצמצום רב אשר לא ניכר לעין, ורק על ידי מדידה מדויקת, ניתן להבחין שאכן כנפיו חופין את רובו.

ובדינו של חגב זה, קמפלגי נחלקו רבי יוסי בן יועזר וחכמים. מר סבר שעל מנת להכשירו אין צורך ברוב בולט, אלא רובא כל דהו — בעינין. וברוב מצומצם כשר.

ומר סבר — על מנת להכשירו, רובא דמנכר בעינין, רוב ברור וניכר, צריך לשם כך.

והדבר השני עליו העיד יוסי בן יועזר — ועל משקה בי מטבחיא המשקין, דם ומים המצויין בבית המטבחים (542) שבבית

וכן מוכח מן המשנה שם, שלא מנתה בין סימני הטהרה שלא יהיה ראשו ארוך? ומשום כך גרס ר"ת [וכן הר"ח] "הכא בראשו ארוך דכולי עלמא לא פליגי דמותר". וכן פסקו הראשונים [רמב"ן רשב"א מאירי ועוד בחולין שם] ובשו"ע י"ד פה א. וראה ברמב"ן שם שנסתפק בדבר זה, ופסק כתנא דבי רבי ישמעאל, שראשו ארוך — טהור.

542. לדעת רבי שמעון [פסחים יז ב] דברי יוסי בן יועזר נאמרו רק על המים שבקרקע העזרה. כשיש בהם רביעית ושם מקוה עליהם לטהרת מחטין וצינורות. דמדאורייתא מים אלו טהורים. וכדכתיב [ויקרא יא] "מקוה מים יהיה טהור". ורבנן גזרו שאין מקוה לכלים בפחות מארבעים סאה. ומים אלו, שבקרקע בית מטבחיא, טיהר

540. יסוד מחלוקתם, מבואר בחולין סו א. והוא: האם הפסוקים שבהם כתובים מיני החגבים המותרים באכילה, וכן סימני הכשרות שלהם, נדרשים באופן של "כלל ופרט" ולכן אין להתיר אלא מה שפרט, היינו אותם חגבים שנמנו בתורה, ואחרים לא [וחגב זה, שראשו ארוך, לא נמנה בכללם].

או, שיש לדרוש את הפסוקים שם באופן של "כלל ופרט וכלל", ואין לנו אלא 'כעין' הפרט. ונמצא, שכל חגב שיש בו את אותם סימנים הכתובים בתורה, מותר. ואף אם ראשו ארוך, אין בכך כדי לאסרו. כיון שיש בו סימני טהרה הנצרכים [רש"י]

541. הקשו התוס': הרי בחולין סו א תנא דברי רבי ישמעאל ראשו ארוך מותר! ?

המקדש — דבן, טהורים הם.

ודנה הגמרא: **מאי**, מאיזהו בחינה הם דבן [טהורים]?

רב אמר: דבן טהורין הם **ממש**, שאינם מטמאין אחרים, ואינם מקבלין טומאה בעצמן.

ושמואל אמר: דבן טהורים הם רק **מלמא** אחרים. אבל **טומאת עצמן, יש בהן!**

ומבאר הגמרא את יסוד מחלוקתם:

רב אמר המשקין הללו **דבן ממש**, קסבר **טומאת משקין** בכללותה, הינה רק **מדרבנן**. **וכי גזור** כאשר גזרו **רבנן טומאה**, גזרו אותה רק **במשקין דעלמא**. אבל **במשקה בי מטבחיא**, לא גזרו רבנן טומאה זו.

ושמואל אמר: משקין הללו שבבית המטבחיים, **דבן טהורים הם מלמא אחרים**. אבל אם הם נטמאו, **טומאת עצמן יש בהן**.

קסבר שמואל, **טומאת משקין** במשקין עצמם **דאורייתא** היא.

אך **לטמא אחרים** שנגעו בהם, אינם מטמאים אלא רק **מדרבנן**.

וכי כאשר גזרו **רבנן** שייטמאו משקים אלו אחרים, גזרוה רק **במשקין דעלמא**. אבל **במשקין בי מטבחיא**, סבור יוסף בן יעזר, כי **לא גזרו** שייטמאו אחרים.⁽⁵⁴³⁾

הדבר השלישי עליו העיד יוסי בן יעזר הוא: **ועל דיקרב למיתא, מסאב**. הקרב ונוגע במת — טמא. ומחמת שלשת ההתירים הללו, קרו לו 'יוסף שריא' [המתיר].

ומקשה הגמרא: הרי כאן בדינו של הנוגע במת, הוא הורה לטמא ולאסור, ואם כך 'יוסף אסרא' [האוסר] **מיבעי ליה**, צריך לכנותו! ⁽⁵⁴⁴⁾

ועוד קשה: הרי טומאת הנוגע במת, **דאורייתא היא! דכתיב** [במדבר יט טז] **"וכל אשר יגע על פני השרדה בחלל חרב או**

יוסי בן יעזר.

543. לפי כללי הש"ס, כאשר ישנה מחלוקת בין רב לשמואל, הלכה כרב באיסורין [ראה בכורות מט ב]

ולכאורה לפי זה יש לפסוק כאן הלכה כרב שטומאת משקין דרבנן. אולם הרמב"ם [אבות הטומאות ז א] כתב: דבר מפורש בתורה שהאוכלין והמשקין מתטמאין. שנאמר [ויקרא יא לד] **"מכל האוכל אשר יאכל ואשר יבוא עליו מים טמא וכל משקה אשר ישתה בכל כלי יטמא"**. משמע, שטומאת משקין דאורייתא, ודלא כרב?!

ויישב הצ"ח [פסחים טז א] על פי דברי רב

פפא [שם יז ב] שאף שטומאת משקין דאורייתא, מכל מקום, משקה בית מטבחיא הלכה למשה מסיני שאינם נטמאים. וכיון שהרמב"ם [טומאת אוכלין י טז] פסק כרב פפא שמשקה בי מטבחיא טהורים לעולם ואינם מטמאין, ודבר זה נלמד מן הקבלה, אין סתירה למה שפסק כאן שטומאת משקין מן התורה.

544. העיר הרש"ש, וכי משום הלכה אחת שאסר, יש לכנותו "יוסף אסרא"? וביאור הדבר, שמשום איסור זה שאסר, יש לראותו כחכם שאף אוסר ולא רק דרכו להתיר. ומחמת כן יש למנוע ממנו הכינוי 'יוסף שריא'. אך ודאי אין לכנותו יוסף אסרא.

במת... יטמא שבעת ימים", ואיך אומרים כאן שיוסי בן יועזר הורה זאת?

ומיישבת הגמרא: טומאת הנוגע במת שהיא דאורייתא, הינה רק דיקרב, שהנוגע במת עצמו, טמא הוא.

אולם "דיקרב בדיקרב", אדם הנוגע באדם שנוגע במת, מן התורה הוא טהור.

ואתו אינהו, ובאו חכמים, וגזור טומאה אפילו על "דיקרב בדיקרב", גם על הנוגע במי שנוגע במת.

ואתא איהו, ובא הוא, יוסי בן יועזר, ואוקמה אדאורייתא, והעמיד את דין הטומאה על עיקר דינו, מדאורייתא, שרק הנוגע במת עצמו טמא, ולא הנוגע במי שנוגע בו.

ואם כן, זהו ההיתר שהעיד יוסי בן יועזר 'ועל דיקרב למיתא מסאב'. כלומר, שרק הוא טמא, אולם הנוגעים בו — טהורים.⁽⁵⁴⁵⁾

אך מקשה הגמרא: הרי אף "דיקרב בדיקרב", הנוגע במי שנוגע במת, נמי דין טומאתו דאורייתא הוא!

דכתיב [במדבר יט כב] "וכל אשר יגע בו הטמא — יטמא". כלומר, האדם הטמא שנוגע במת, מטמא אחרים במגעו. ואיך טיהר זאת יוסי בן יועזר?

אלא כך הוא ביאור הדברים:

אמרוהו רבנן קמיה אמרו חכמים לפני דרבא, משמיה בשם דמר זוטרא בריה בנו של רב נחמן, דאמר משמיה בשם רב נחמן אביו, שכך הוא הדין:

דאורייתא — דיקרב בדיקרב, הנוגע במי שנוגע במת, בחיבורין, שנוגע בחברו בעוד חברו נוגע [מחובר] במת, טמא אפילו הנוגע בנוגע טומאת שבעה, ורק לאחר שבעה ימים יכול ליהרר, כדין הנוגע במת עצמו! ⁽⁵⁴⁶⁾

אולם אם נגע אדם בחברו הטמא בטומאת מת שלא בחיבורין, לאחר שכבר פירש חברו מנגיעתו [חיבורן] במת, הריהו טמא רק טומאת ערב. ולאחר שהעריב יומו, יכול ליהרר.

ואתו אינהו, ובאו חכמים, וגזור שאפילו אם נגע בחברו שלא בחיבורין, כלומר לאחר שחברו כבר פרש מחיבורו במת, הריהו טמא טומאת שבעה.

546. בגדר טומאה בחיבורין, נחלקו רבותינו הראשונים, האם משמעות ה"חיבור" היא שהאדם הנוגע במת, נחשב כ"מחובר" אליו, ולכן הוא עצמו נחשב כאבי אבות הטומאה [כמת עצמו], והאדם האחר הנוגע בו, נטמא ממנו. או שמשמעות החיבור היא, שאדם הנוגע באדם אחר המחובר למת, נחשב הדבר כאילו

545. סוף סוף מדוע נקט בלשון זו "מסאב", היה לו לומר שהנוגע בטומאת מת באופן זה — טהור. וכפי שאכן הורה?

ותירץ הכוס ישועות: לא רצה יוסי בן יועזר לומר כך בפירוש, כיון שעל ידי ההיתר הזה, שהוא שלישי, נראה כבית דין שריא. וכפי שרואים כאן, בכל אופן נקרא כך.

בכתוב השני נאמר "וכל אשר יגע בו הטמא, יטמא" שמשמע ממנו שיהא הנוגע במי שנטמא כמו הטמא, ויהיה טמא שבעת ימים, כמו שנאמר בכתוב הראשון, ואילו בכתוב השלישי נאמר שיטמא הנוגע בו רק טומאת ערב? אלא —

כאן, מה שנאמר בכתוב השני "וכל אשר יגע בו הטמא, יטמא", ומשמע שטומאתו שבעת ימים כטומאת מי שנוגע במת, מדובר כאשר נוגע בחיבורין [כלומר, הנוגע בחברו בשעה שחברו נוגע במת].

כאן, מה שנאמר "יטמא עד הערב", מדובר כאשר נגע בנוגע, **שלא בחיבורין**, שלא בשעת מגעו [חיבורין] של חברו עם המת.

אמר להו רבא: האם **לאו אמינא לכו** לא אמרתי לכם: **לא תתלו ביה בוקי סריקי**, לא תתלו בו 'כדים ריקים', כלומר, דברים שאין בהם טעם, **ברב נחמן?** (547)

כי ודאי לא אמר רב נחמן דברים אלו, אלא

ואתא איהו, ובא יוסי בן יעזר, **ואוקמה** והעמיד דין זה **אדאורייתא**, שהנוגע באדם שנוגע במת, **שלא בחיבורין**, אינו טמא אלא עד הערב.

ומבררת הגמרא: חילוק זה שאמרנו, שהוא דין **דאורייתא** לחלק בין הנוגע על ידי חיבורין לבין שלא בחיבורין, **מאי היא**, מהו מקורו בתורה?

דכתיב [במדבר יט יא] בענין טומאת מת, שלשה דברים:

א. "הנוגע במת לכל נפש אדם, וטמא שבעת ימים". וזהו דינו של הנוגע במת עצמו.

ב. וכתיב, עוד נאמר שם לגבי הנוגע במי שנטמא, **"וכל אשר יגע בו הטמא, יטמא"**.

ג. וכתיב "והנפש הנוגעת, תטמא עד הערב".

ולכאורה יש לתמוה, **הא כיצד?** מדוע

547. הטעם שדחה רבא את הביאור שהובא בשם רב נחמן, כך הוא:

מבואר כאן שטומאת חיבורין כל שבעה, דאורייתא היא. וקשה על כך שהרי מסקנת הגמרא [נזיר מב ב] שטומאת חיבורין דרבנן היא?

וביאר התוס' ר"ד [וכן מבואר ברמב"ן]: אכן ודאי טומאת חיבורין כל שבעה, דרבנן היא. ומשום כך אמר רבא "לא תתלו בוקי סריקי בדרב נחמן". כיון שטומאת חיבורין כל שבעה, דרבנן היא ולא דאורייתא.

וקשה, הרי טומאת חיבורין כל שבעה, נלמדת לכאורה מן הפסוק המובא כאן "וכל אשר יגע בו הטמא יטמא". ומכך לומדת הגמרא, שדינו

הוא נוגע במת עצמו, ונטמא מן המת, ולא מן האדם המחובר למת.

הרמב"ן כתב שהנוגע במת בעודו בחיבורין, הריהו כנוגע במת עצמו. וכן כתב בשו"ת הרשב"א ח"א ת"י.

ויש שכתבו לפי שיטה זו [ראה באר משה יו"ד נ"ד] שאדם הנוגע בכחצי זית מת, ובאותה שעה הוא נוגע בחבירו הנוגע אף הוא בכחצי זית מת, שניהם טמאים. משום שדנים כל אחד מהם כאילו נוגע גם בחצי זית שחברו נוגע בו מאחר שמדין טומאה בחיבורין, מחשיבין את הנוגע בנוגע במת, כאילו נגע עצמו במת.

ועיין ב"חברותא בעינין" למסכת אהלות [בפרק א ובפרק ז], שבו התבאר הענין בהרחבה.

נטמאה", וסתור זה, רשות היחיד הוא — אף כל ספק טומאה שדינו טמא, הוא רק ברשות היחיד. ואילו אם נתעורר ספק טומאה ברשות הרבים, טהור.

ואם כן, מה חידש יוסי בן יעזר בדבריו שספק טומאה ברשות היחיד, טהור?

ומבאר הגמרא: **הא אמר רבי יוחנן, אכן הלכה היא שספק טומאה ברשות הרבים טהור, אולם ואין מורין בן, אלא אוסרין.**

ואתא איהו ובא יוסי בן יעזר ואורי ליה אורי, הורה הלכה זו למעשה, שספק טומאה ברשות הרבים, טהור.

תניא נמי הכי, רבי יהודה אומר — רבי יוסי בן יעזר, קורות נעץ להב, להבדיל בין רשות הרבים לבין שדות של בקעה שהיא

הכי כך אמר רב נחמן: ספק טומאה, כגון כזית מת או כל דבר המטמא, שיש ספק לגבי טומאתו, אם היה הספק ברשות הרבים, התיר להן יוסי בן יעזר, ואמר שבספק זה אין נוהגין איסור. (548)

וכך הם דבריו: ועל דיקרב למת, רק כשהוא מת ודאי (549) — מסאב, אך ספק מת אינו מטמא.

ושאלת הגמרא: **והא הלכתא זו, שספק טומאה ברשות הרבים טהור, הרי מסוטה גמרינן לה, לומדים מדין טומאת סוטה לבעלה, את ההלכה שספק טומאה ברשות הרבים טהור.** (550)

והלימוד הוא כך: **מזה ספק מעשה ביאה של הסוטה שהיא נטמאת בו לבעלה, הוא בסתר, וכפי שנאמר [במדבר ה יג] "ונסתרה, והיא**

כנוגע במת וטמא כל שבעה?

ומבאר התוס' ר"ד: פסוק זה "וכל אשר יגע בו הטמא, יטמא", מדבר בטומאת כלים, שאם נגע בהם הנוגע במת, טמאים הכלים טומאת שבעה. ואילו מן הפסוק "והנפש הנוגעת תטמא עד הערב", למידיים את דינו של אדם שנגע באדם שנגע במת, שהוא טמא עד הערב. בין נגע בחיבורין ובין שלא בחיבורין.

אך דעת רבינו ברוך מובאת בתוס' ר"ד, וכן דעת הרבה ראשונים, שטומאת חיבורין היא דאורייתא, ותירצו את סוגיית הגמרא בנויר, עיין בדבריהם.

548. כך פירש רש"י. ומלשונו "שאין נוהגין בה איסור", יתכן שמשמע כמסקנת המנחת חינוך רסג [אות לג], שנסתפק דכיון שספק טומאה ברשות הרבים טהור, אם יהיה מותר ליכנס למקום ספק זה לכתחילה. ועיי' שצייד המנחת

חינוך להתיר בזה.

ויתכן שזהו מה שנתכוין כאן רש"י באומרו "אין נוהגין בה איסור", היינו אף לימנע מכניסה לספק איסור זה.

549. ונקט דוקא טומאת מת ולא שאר טומאות, להשמיענו שאפילו טומאה זו החמורה מכולן — ספיקה טהור ברשות הרבים [רש"ש]

550. ביארו התוס', שהלימוד מסוטה אינו שספק טומאה ברשות הרבים טהור. כיון שכאשר ישנה חזקת טהרה, אין צורך ללימוד על כך אלא מעמידין את הדבר על חזקת טהרתו. והלימוד מסוטה נצרך רק לענין שספק טומאה ברשות היחיד טמא, אף שיש לו חזקת טהרה.

ויש מן הראשונים שכתבו, שאף לענין רשות הרבים למדו מסוטה. ולהיכן שהספק הוא מחצה על מחצה, לומדים מסוטה שספק טומאה ברשות

רשות היחיד, (551) על מנת לסמן את תחום רשות הרבים שספק טומאה בה, טהור, ואמר: **עד כאן רשות הרבים, עד כאן רשות היחיד!**

כי אתו לקמיה, כאשר הגיעה שאלה בענין זה של ספק טומאה ברשות הרבים לפני **דרבי ינאי**, אמר להו לבעל השאלה, **הא מיא בשיקעתא דבנהרא**, ישנם מים בשקעו ועומקו של נהר, **זילו טבולו!** לכו וטבלו, אף שמעיקר הדין ספק טומאה ברשות הרבים, טהור. (552)

שנינו במשנתנו: **והשלקות**, דברים

שנתבשלו על ידי הגוים, אסורין באכילה אך לא בהנאה. (553)

ודנה הגמרא: **מנהני מילי**, (554) מנין לנו דין זה?

אמר רבי חייא בר אבא, אמר רבי יוחנן: **אמר קרא** נאמר [דברים ב כח כאשר פנו ישראל לסיחון קודם שנלחמו בהם]. **"אוכל בכסף תשבירני, ואכלתי. ומים בכסף תתן לי, ושתיתי"**.

ומפסוק זה אנו למדים, כי האוכל שביקש משה לקנות מסיחון, הוא כמיה. מה מים

הרבים טהור [וראה תוס' שאנץ].

551. תחום רשות הרבים לענין טומאה, אינו דוקא רשות הרבים ממש, אלא הוא תלוי אם הרבים עוברים שם או לאו [וכמו לגבי סוטה]. ולכן הוצרך לקבוע באופן מיוחד את הגדרות הרשויות בענין זה [על פי דברי רש"י]

552. כתב הרמב"ם אבות הטומאות טו ט: אף על פי שספק טומאה ברשות הרבים טהור, כשיבוא לשאול אומרים לו 'אם טבלת, אין בכך הפסד'. אם טבל הרי זה משובח. ואם לא טבל ועשה טהרות, הרי הם טהורות לפי שספק זה טהור.

עוד כתב בכך המאירי: ומכל מקום, גדולי החסידים היו משיבים לשואליהם דרך עצה לילך ולטבול ולצאת מידי ספק. וכן הורה הראב"ד. שאם יש לו מים לרחוץ, אומרים לו צא ורחץ והוצא עצמך מן הספק.

553. כל תבשילי הגויים בכלל איסור זה. אף אם נתבשלו בכלים כשרים [רש"י לעיל לה ב ד"ה והשלקות והריטב"א ורבינו יונה כאן]. וכן כתב

בפירוש המשניות להרמב"ם, שדבר הנעשה בכלי עכו"ם, נקרא גיעולי עכו"ם, ואסורין מחמת עצמן. ואילו הדברים הללו, אינם בכלל גיעולי עכו"ם, אלא אסורין מחמת ריחוק.

554. משאלה זו למד ר"ת [תוד"ה שלקות] שגזירת השלקות, גזירה קדמונית היא מגזירת הפת. ומשום כך שאלה הגמרא, לפי שסבורה היתה שגזירה קדומה היא ביותר.

ובגזירה זו, לא נכללה הפת. אף שיש בה בישול [שהרי אפיה בישול היא, ועיין ריטב"א] משום שאין בה חשש חתנות כמו בבישוליהם. עד שבאו תלמידי שמאי והלל וגזרו אף על הפת בכלל י"ח דבר.

וכעין זה הובא בריטב"א בשם הר"י, שתחילה גזרו על השלקות ולא על הפת. מפני שהפת, חיי נפש היא. אולם אחר כך ראו לגזור אף על הפת משום חתנות.

וראה בדברי הר"י עצמו, שהובא להיפך. שקודם גזרו על הפת, ואחר כך על השלקות. וכן דעת הרמב"ן [לעיל לה ב] לפי שעל ידי הפת, מצוי יותר קירוב מאשר שלקות. ואחר כך באו וגזרו אף על שלקות [ומה שאמרו על שלקות

שלא נשתנו כלל אלא הינם כמות שנבראו, אף האוכל שביקש מהם, הוא אוכל שלא נשתנה ולא נעשה בו כלום על ידם, אלא הוא כברייתו.

ומכך למידים אנו, כי אוכל שנעשה על ידי הגוי — אסור.

שואלת הגמרא: אלא מעתה, שאין היתר לכל מאכל שתוקן ונעשה על ידי גוי, הרי חטין ועשאן הגוי קליות [חטין קליות בתנור], הכי נמי, דיהיו אסורין?

וכי תימא, שמא תאמר, הכי נמי, אכן יאסרו, והתניא, גוי שנטל חטין ועשאן קליות — מותרין?

ומוכח, שלא כל תיקון מאכל על ידי הגוי אוסר!

אלא, כך הוא הלימוד מכך שהאוכל שביקש משה לקחת מסיחון הוא כמים:

מה מים שלא נשתנו מברייתו, אף אוכל שלא נשתנה מברייתו. (555) וקליות הן חטין שנקלו כמות שהן, ולא נשתנו בעצם.

אך שואלת הגמרא: אלא מעתה, כיון שהגדרת האיסור הוא בכך שנשתנה המאכל מכמות שהיה, הרי אם היו לגוי חטין, וטחנן, הכי נמי גם כאן נאמר דיהיו הקמחים אסורין.

וכי תימא הכי נמי, שמא תאמר, שאכן יהיו הקמחים אסורין, והתניא, חטין, ועשאן קליות. הקמחים והסלתות שלהן, שנעשו הקמחים והסלות על ידי הגוי — מותרין?

ומוכח שאף אם נשתנה הדבר לגמרי, מותר. ואם כן, מהי הגדרת איסור והיתר מאכליהם של גוים, הנלמדת מן הפסוק הזה?

אלא, "כמים". מה מים שלא נשתנו מברייתו על ידי האור [בישול באש], אף אוכל של גוים אינו מותר אלא אם כן, שלא נשתנה מברייתו על ידי האור.

מקשה הגמרא: מידי "אור" כתיב? איך נלמד מן הפסוק, שהגדרת האיסור הינה אוכל שנעשה באור, וכי הוזכר כלל "אור"? (556)

לחזור ממש לברייתו. אולם דעת הרשב"א [תורת הבית ב"ג ש"ז] שצריך השינוי להיות באופן שיוכל הדבר לחזור לברייתו [ובקליות, על ידי שרייתם במים, חוזרים לברייתן].

556. על פירכת הגמרא הזו, יש להקשות מדוע לא פרכה הגמרא שאף פת תהא אסורה מן התורה, שהרי אף היא מתבשלת על ידי האור? והוכיח מכך ר"ת [הובא ברמב"ן ובריטב"א] את שיטתו, שלענין גזירות אלו, אפיה אינה בכלל בישול.

הריטב"א דחה ראייה זו, לפי שאף לסברת

מנא הני מילי, היינו משום שאין טעם החתנות מצוי בהם כל כך. ולכן ביקשה הגמרא למצוא לזה טעם נוסף.

555. כלומר, שנשאר באותה הצורה בה היה בברייתו. וכן הדין, שצריך שיהיה אוכל שלא נשתנה מצורתו. ובקליות, אין זה נחשב שינוי צורה [ריטב"א]

ובענין זה, נראה שנחלקו הראשונים האם בכלל זה שלא יהיה שינוי צורה, צריך אף שיוכל הדבר לחזור לברייתו ממש.

לדעת הריטב"א אין צורך שיוכל הדבר